

1. FiT osrednjega živčevja

Zaviralci osrednjega živčevja

Splošni anestetiki

Inhalacijski (pulmonalni) spl. an.

TEKOČINE

Eter za narkozo (Aether anaestheticus = Aether pro narcosi)

Kloroform

Halotan (fluotan) – brom-klor-trifluor etan

(Divinilni eter, Trikloretilen)

PLINI

Ciklopropan (Cyclopropanum)

Dušikov oksidul (NO₂, smejalni plin)

CO₂

Neinhalacijski (parapulmonalni) spl. an. in hipnotiki

Kloralhidrat

Kloraloza

Derivati karbamida (etilni uretan, monoureidi, diureidi– barbiturna kislina)

Barbiturati

Etilni, metilni alkohol

Soli magnezija

Steroidni spl. an.: Althezin

Disociativni spl. an.: Feniciklidin Ketamin in Tiletamin hidroklorid

Sredstva proti krčem s centr. del. (antikonvulzivi)

(Fenobarbiton, Metilfenobarbiton)

Difenilhidantoin (Phenytoin natrij)

Trimetadion

Primidon

Mefenizin

Sedativi

Bromidi

Baldrijan

Hmelj

Nevroleptiki (Antipsihotiki)

Promazini (Klorpromazin, Promazin, Propionil-promazin (Combelen), Prometazin)

Klorprotiksen

Droperidol in Azaperon (Stresnil)

Reserpin

Anksiolitiki (Psihosedativi)

Diazepam in Klordiazepoksid

Meprobamat

Analgetiki

Alkaloidni analgetiki

OPIJ

Morfin

Kodein

Tebain

~~Narkotin~~

~~Papaverin~~

SINTETIČNI NADOMESTKI ZA MORFIN

Petidin

Metadon
Fentanil
Etorfin

RAZLIČNI DERIVATI MORFINA

Kodein (metilmorfin)
Apomorfin
Dionin (etilmorfin)
Heroin (diacetylmorfin)

Analgetiki – antipiretiki

DERIVATI SALICILNE KISLINE

DERIVATI PIROZOLONA

Phenazonum
Aminophenazonum
Noraminophenazoni natrii mesylas (metamizol)

DERIVATI ANILINA

Anilin
Phenacetin, Acetanilid

Kinin

Drugi nealkaloidni analgetiki

Ksilazin (Rompun)

Nevroleptanalgetiki

kombinacije:

Droperidol – fentanil citrat
Etorfin in nevroleptanalgetične kombinacije

Pospeševalci (ekscitatorji) osrednjega živčevja

Analeptiki

Direktni posp. osrednjega živčevja

DERIVATI PURINA (METILKSANTINI)

Kofein
Teofilin
Teobromin

Pentetrazol
Niketamid
Pikrotoksin
Prektamid
Bemegrid
Strihnin

Refleksni posp. osrednjega živčevja

Psihoanaleptiki

Antidepresivi

Triciklične spojine (Amitriptilin, Protriptilin, Imipramin, Klorimipramin, Doksepin)
Inhibitorji MAO (Nialamid, Trancilpromin, Pargilin)

Psihostimulansi

Amfetamin, Kofein

Psihozomimetiki

LSD, Meskalin, Psilocibin, Piperidilglikolat, Sernil

2. FiT perifernega čutnega živčevja

Lokalni anestetiki

Kokain

SINTETIČNI LOKALNI ANESTETIKI

Benzokain

Prokain

Tetrakain

Lidokain

Cinhokain

Etilni klorid

3. FiT vegetativnega živčevja

Holinomimetiki

Muskarin
Arekolin
Pilocarpin
Nikotin
Acetilholin
Karbahol

Posredni holinomimetiki

Reverzibilni inhibitorji

Fizostigmin
Neostigmin

Ireverzibilni inhibitorji

ORGANSKE FOSFORNE SPOJINE:

DPFP (DiizoPropilFluorFosfat)
TEPP (TetraEtilPiroFosfat)

Reaktivatorji fosforilirane acetilholinesteraze (Oksimi)

DAM (DiAcetilMonoksim)
PAM (PiridinAldoksimMetiodid)

Holinolitiki

m – Holinolitiki

Atropin
Skopolamin
Hiosciamin

Sintetični nadomestki za atropin:

Homatropini bromidum
Novatropin
Oksafenonii bromidum
Propantelinii bromidum
Izopropamid

n – Holinolitiki

Ganglioplegiki

Nikotin
TetraEtilAmonijev Bromid (klorid, jodid)
Pentametonij, Heksametonij

Mioplegiki

GRUPA PAHIKURARE

d – Tubokurarin
Galamin

GRUPA LEPTOKURARE

Sukcinilholin
Dekametonij

Adrenomimetiki

Neposredni adrenomimetiki

Derivati katehola (kateholamini)

Adrenalin
Noradrenalin
Izoprenalin

Derivati fenola
Simpatol

Dopamin

Derivati benzena
Amfetamin

Efedrin

Inhibitorji MAO (MonoAminoOksidaze)

Iproniazid in drugi hidrazini
Derivati triptamina (Alfa-Etil-Triptamin)

Adrenolitiki

Alfa adrenolitiki

ALKAKOIDI RŽENEGA ROŽIČKA (ERGOT ALKALOIDI)

Ergotamin
Ergotoksinska skupina (Ergokristin, Ergokornin, Ergokriptin)
Ergometrin

Johimbin
(Priskol, Dibenamin)

Beta adrenolitiki

Dikloro-Izopropil-Noradrenalin
Propanolol

4. FiT gladkih mišic

Spazmolitiki

Papaverin

Narkotin

Izaverin

DERIVATI PIROZOLONA

Noraminofenazon (Metamizol)

Fenilbutazon

Butazolidin

Spazmogeniki

Krčenje gl.m. je možno doseči s:(5x)

Holinomimetiki ali adrenolitiki (preko veg. živč.)

Hipofizarni hormoni (nevrohipofiza)

Vazopresin (ADH)

Oksitocin

Alkaloidi rženega rožička (neposredno)

Prostaglandini

- 30, 35, 62, 200:1
- deriv. Arahidonske kisl.

Biogeni amini

Histamin

Antihistaminiki

Fiziološki antag. histamina so adrenalin in simpatomim. amini.

BLOKATORJI H₁ RECEPTORJEV

Osnova je substituiran etilamin

Difenilhidramin

Kloropiramin

Prometazin

Tripenilamin

BLOKATORJI H₂ RECEPTORJEV

Cimetidin

Serotonin (5 – HidroksiTriptamin)

Antiserotonini

Fiziološki antag. serotoninina so atropin in holinolitiki.

Alkaloidi rženega rožička in derivati lizergove kisl.

Dietilamid lizergove kisl. (LSD) in Metizergid

Nitro spojine: Hitro in kratkotrajno amilnitrit in nitroglicerin, počasi in dolgotrajno pa pentanitrit, Na – in K – nitrit

5. FiT srčne mišice in krvnih žil

FiT srca

Učinki na srce so lahko: kronotropni (hitrost), inotropni (moč kontr.), dromotropni (hitrost prev.), batmotropni (prag vzdražlj.)

Pospeševalci dela zdravega srca

Adrenomimetiki (Adr., Noradr., Efedrin, Amfetamin)
Holinolitiki (Atropin, Homatropin, Skopolamin)
Metilksantini (Kofein in Teofilin)
vsi ekscitatorji CNS (refleksni posp.)

Zaviralci dela srca

Beta adrenolitiki (propanolol) in Holinomimetiki (acetilholin)
centralni zaviralci (predvsem Barbiturati)
Prokain in drugi lok. anest.

Kardiotoniki

Glikozidi (heterozidi)

Sladkor (npr. digitoksoza) + genin (aglukon):

- Kardiotonični glikozidi (zdr. za srce)
- Cianogenetski glikozidi (hudi strupi)
- Antrahinonski glikozidi (odvajalno preko sluzn. deb. čr.)

KARDIOTONIČNI GLIKOZIDI

digitaloidi (digitoksin, gitoksin, gitalin)
Strofantin K (K = kombe)
Strofantin G
Lanatozid A, B in C

Kardiomoderatorji

Protifibrilanti

Kinin, hidrokinin, kinidin
Prokain, Prokainamid
Alfa – fagarin

Fibrilanti

(Elektr. tok)
Fluoroacetat in fluorocetamid

FiT krvnih žil

Vazokonstriktorji

Posredno centr. analeptiki (pentetrazol, metilksantini, niketamid...)

Perif. (neposr.) pa adrenomimetiki (adrenal. in noradr.), nekateri naravni alkaloidi rženega rožička (~~ergotamin in ergometrin~~) in nekateri hormoni (Vazopresin)

Vazodilatatorji

Posredno centralni depresorji. Periferno pa papaverin, teofilin in teobromin, kinin in nitriti, m – holinomimetiki (arekolin, pilokar.), alfa adrenolitiki (priskol, dibenamin) in ganglioplegiki (tetraetilamonij, pentametonij, heksametonij)

Prepustnost krvnih žil

Prepustnost povečujejo: histamin, kinin in serotonin (5-hidroksi-triptamin); rodenticid Alfa-Naftil-TioUrea (ANTU), fosfolipaze, lizofosfatidi, pomanjkanje vit C (skorbut); encim hialuronidaza.

Zmanjšujejo pa jo: Ca – ioni, Vitamin P, hialuronska kisl., spolni hormoni (estrogeni) in vitamin C.

6. FiT krvi

Oksigena kapaciteta krvi je zmanjšana, če gre za:

1. poškodovanje mehanizma vezave ali oddajanja kisika s strani krvnega barvila
2. pomanjkanje krvnega barvila (anemija). (Pomanjkanje Fe ali pa globina)
3. razpad rdečih krvničk (hemoliza)
4. krvavitev (haemorrhagia).

Strupi, ki prizaden. meh. vez. O₂ za hemoglobin

OKSIDANTI (NASTAJA METHEMOGLOBIN – VEŽE SE –OH)

Klorat (herbicid in defoliant)

Bromat

Fe – (III) cianid

Nitriti in nitрати

REDUCENTI (NASTAJA METHEM. IN SULFHEMOGLOBIN)

Arzenov trioksid (As₂O₃)

Hidrokinon

Pirogalol

Plazmokinin

Metilensko in Toluidinsko modrilo

H₂S

STRUPI, KI POLEG HEMATINA RAZKRAJAJO TUDI GLOBIN

Klorati, Hipoklorati in Acetanilid

nitro in amino derivati Benzola (Nitrobenzol, Nitrotoluol, Anilin in njegovi derivati)

SPOJINE, KI POVZROČAJO HEMOLIZO

Krvni paraziti (Anaplazma, Babesia)

Bakterijske inf. (Leptospiroza, Cl. haemoliticum)

Virusi (IAK)

arzenik, svinec in baker

fenotiazin

saponini

kačji strup

Antianemiki

ZDR. ZA ZDR. SIDEROPENIČNIH ANEMIJ (HIPOHROMNA)

Železo (Ferrosi sulfas, gluconas, lactas...)

Baker (Cupri sulfas, Ca – Cu – Edetat)

Kobalt (Cobalthi chloridum, oxydum)

Nikelj, Mangan, Cink

ZDR. ZA ZDR. HIPERHROMNIH ANEMIJ (PERNICIOZNA, NORMOHROMNA) – MANJKA CELIC – ERITROCITOV

Cianokobalamin (B₁₂)

Folna kislina (B₁₁)

Nadomestki za kri

Transfuzija krvi

Krvna plazma

Nadomestki za plazmo (plazma ekspanderji)

Gama globulini

Antikoagulanti

Heparin, Liquemin

Heparinoidi (Paritol 1/7*4, Treburon 1/3, Tromocid 1/2)

Derivati kumarina

A., upor. predvsem in vitro (Na – oksalat, citrat, edetat)

Koagulanti

LOKALNI KOAGULANTI

Trombokinaza, Trombin, Tromboplastin, Fibrinogen ali Fibrinska pena

SISTEMSKI KOAGULANTI

NaCl

Glukoza

Ca – soli

Vitamini K (Fitomenandion, Farnokinon, Menadion)

Hemostatiki

LOKALNI HEMOSTATIKI

Adrenomimetiki (Adrenalin 1:1000)

Adstringenti

Koagulanti krvi

Fizikalna sredstva (sicer ne sodijo med zdravila)

SISTEMSKI HEMOSTATIKI

NaCl

Glukoza

Ca – soli

Vitamini K

Ergometrin (lokalno na maternico)

7. FiT dihal in dihanja

Razl. hipoksije: Anoksična, Anemična, Stazična, Histotoksična

Strupi, ki prizadenejo dihanje

Strupi, ki motijo izmenjavo plinov v pljučih (anoksična h.)

ANTU
SO₂
NH₃

Strupi, ki motijo prenos kisika s pomočjo krvnega barvila (anemična h.)

Nitriti in metilensko modrilo
CO (veže se v karboksihemogl.)

Strupi, ki onemogočajo izrabo kisika v tkivih (histotoksična h., anoksija)

CIANIDI

HCN, NaCN, KCN
Cianogenetski glikozidi (Amigdalín, Dhurrin)

ZDRAVLJENJE ZAŠTRUPITEV S CIANIDI

Zdravljenje poteka v dveh fazah:

1. Na – nitrit (za vezavo CN ionov v krvi)
2. Na – tiosulfat (pospešimo biotransf. v tiocianat), B_{12a}

H₂S (ni specifičnega antidota)

Strupi, ki močno povečajo potrebo po kisiku v tkivih

PentaKlorFenol (PCP) in Na – Pentaklorfenat
DiNitroFenol (DNP) in DiNitroOrtoKrezol (DNOC)

Strupi, ki učinkujejo zaviralno na dihalni center

Centralni depresorji v toksični dozi

Strupi, ki imajo različne vplive na dihanje

Selen+Vit E: intracelularni antioksidant
Etilenglikol (antifriz)

Depresorji in ekscitatorji dihanja

1. Skoraj vsi centralni depresorji
2. Centralni analeptiki, CO₂ v manjših konc., sinergisti so simpatomimetiki (dvignejo pritisk in širijo bronhije).

Depresija centra za kašelj (Antitusiki)

Kodein (Metilmorfin)
Dekstrametrofan

Ekspektoransi

SEKRETOLITIČNI E.

Amonii chloridum ((NH₃)Cl)
NaHCO₃
NaCl
NaJ, KJ (le v začetku, kasneje antisekretorno)
Terpentinsko olje (Oleum Therebintinae), Tolu balsam, Peru balsam...

SEKRETOMOTORIČNI E.

Kardiorespiratorni analeptiki in kardiotoniki

ANTISEKRETORNI E.

NaJ, KJ, eterična olja (Ol. Therebintinae)

SPAZMOLITIČNI E.

Atropin

Adrenomimetiki

Antihistaminiki

Kamilica (*Chamomilla matricaria*)

Demulcenti

Sluzi

8. FiT prebavil in prebave

Prebava pri prežvekovalcih

Ruminotoriki

Masaža, mlačna voda, alkohol, vino

Karbahol > fl

Acetilholin in histamin fl

Adrenalin !>

Atropin fl

Alkaloidi čmerike (*Veratrum album*, *V. officinale*, *V. nigrum*, *V. viride*, *V. californicum*)

Sredstva proti napenjanju v predželodcih

Sredstva proti vrenju (antizymotica)

Formalin, Etanol, Vino, Kreolin, Salicilna kisl., Terpentin, Petrolej, Solna ali Ocetna kisl. in nekateri

Antibiotiki (*Benzatinpenicilin*, *Bacitracin*), CuSO_4

Sredstva za podrigavanje

Silikoni (metilsilikon)

Poliricinati

Zapiranje požiralnikovega žleba

NaHCO_3 10%

NaCl 10%

Na_2SO_4 25%

MgSO_4 25%

CuSO_4 10%

Želodec pri monogastričnih živalih

Karminativi

Plodovi janeža (*Fructus Anisi*)

Česen (*Alium sativa*)

Kamiličino cvetje (*Chamomillae flos*)

Plodovi sladkega kopra (*Fructus Foeniculi*)

Plodovi kumine (*Fructus Carvi*)

Listje melise (*Folium Melissa*)

Listje poprove mete (*Folium Menthae piperitae*)

Koren baldrijana (*Radix Valerianae*)

Eter (*Spiritus aetheris*), Medicinsko oglje

Etiološko Digestivi:

Digestivi

Kislina (nadomestek za HCl – solno kisl.)

Acidum hydrochloricum dilutum 2,5%

A. orthophosphoricum

A. citricum

A. aceticum

Prebavni fermenti

Pepsinum

Pancreatinum (ferm. pankreasa: tripsin, lipaza, amilaza)

Celulaza in *Hemicelulaza*

Extractum Fellis bovini siccum

Grenčine (amara) ali stomachica (posp. apetita in preb.)

ČISTE GRENČINE VSEBUJEJO:

Zel tavžentrože (*Herba Centaurii minoris*)

Korenika košutnika (*Radix Gentianae*)

Zel žegnane koprive (Herba Cardui benedicti)
Listje mrličnika (Folium Menyathidis)

AROMATIČNE GREŃINE

Zel pelina (Herba Absinthii)
Zel navadnega rmana (Herba milefolii)
Korenika dišečega korena (Rhizoma Calami)

SLUZASTE GREŃINE

Islandski lišaj (Lichen islandicus)

SLANE GREŃINE (TUDI NEKOLIKO ODVAJALNO)

Korenika cikorije (Radix Cichorii)
Korenika navadnega regrata (Radix Taraxaci)

ALKALOIDNE GREŃINE

Skorja kininovca (Cortex Chinchonae)
Seme strihninovca (Semen Strychni)

Pri mesoj. in vsejedih sekr. žel. soka pospešimo tudi z mesnimi juhami, raztopinami sladkorjev in alkoholom; pri rastlinojedih pa s solmi (NaCl, Na₂SO₄)

Antacidi

AL ANTACIDI

Aluminii hidroxydum, silicas, phosphas

MG ANTACIDI

Magnesii hydroxydum, silicas, oxydum, subcarbonas

BI ANTACIDI

Bismuti subnitras, subcarbonas, Bismutov aluminat

ANTACIDI, KI SE TUDI RESORBIRAJO

Calcii carbonas
Natrii hydrogencarbonas
Kalii hydrogencarbonas
Natrii citras
Na- et Kalii-acetas
Na- lactas
Natrijev propionat

Emetiki

PERIFERNI EMETIKI

CuSO₄
Zn SO₄
topla milnica, Gorčica, refleksno z draženjem žrela

CENTRALNI EMETIKI

Apomorfín – psi
Ksilazin – mačke, psi
Karbahol – prašiči

Antiemetiki

PERIFERNI ANTIEMETIKI

Led, ledeno mrzla voda
Lokalni anestetiki (Benzokain)
Protivnetna sredstva in Adstringenti (Chamomilae flos, Bismuti subnitras)
Sluzi (Mucilago Orizae – razkuhan riž)

CENTRALNI ANTIEMETIKI

Hipnotiki (TriClorIzoButanol, Barbiturati) (+ kofein)
Holinolitiki (Atropin, Skopolamin)
Nevroleptiki (Promazini (+Kofein in Efedrin))
Antihistaminiki (+vit. B₆)

Zdr., ki vplivajo na gibljivost črevesja

POVEČUJEJO GIBLJIVOST

- Holinomimetiki (Acetilholin in m-HM)
- Histamin (do diareje; nauzea, povračanje)
- Barijeve soli ($BaCl_2$ – opuščeno, ker učen. predrastično)
- Opiati (> amplituda, π ; kmalu pa zaviralno do popolnega prenehanja gibljivosti)

ZAVIRAJO GIBLJIVOST

- Holinolitiki (Atropin...)

Odvajala (laxantia)

Razdelitev odvajal glede na moč odvajalnega učinka:

- lenitiva – blaga odvajala (lat. lanitas = počasnost, mirnost)
- laxantia (catarthica, purgitiva) – srednje močna odv.
- drastica – močna odvajala (gr. drastikos = močno učinkujoč)

Glede na način delovanja:

ODVAJALA, KI UČINKUJEJO PRETEŽNO FIZIKALNO

Laxantia salinica: Mg- in Na_2SO_4 (grenka in Glauberjeva sol)

Sluzi: lanena sluz (Mucilago Lini seminis)

sluzi žitaric (M. Orizae, M. Tritici, M. Maydis)

s. iz listja in korena Ajbiža (Althea officinalis)

s. iz listja in cvetja Slezencovca (Malva silvestris)

Umetne sluzi: Metilceluloza

Mineralna olja (npr. Paraffinum liquidum)

ODVAJALA, KI DRAŽIJO SLUZNICO PREBAVIL

Oljni laksansi (Laxantia oleosa): Ricini oleum, ~~Crotoni oleum~~, sončnično (Helianti oleum), olivno (Olivae oleum) ...

Žveplo in Kalomel ($HgCl_2$)

Antrakinoni (Antrahinonski glikozidi):

Rhei radix et rhizoma (kor. in korenika rabarbare)

Frangulae cortex (skorja navadne krhlike)

Sennae folium (Cassia augustifolia, acutifolia)

Alöe

Istizin

Fenolftalein

Holinomimetiki

Raztopine elektrolitov za peroralno aplikacijo

Glukoza, NaCl, Bikarbonat, Nevtralne aminokisljine, glicin

Antidiaroiiki

Zdravljenje mora biti etiološko. Simptomatsko:

1. $MgSO_4$, Ricinusovo olje
2. kemoterapevtiki, črevesni antiseptiki in dezinficijensi, adstringenti in adsorbenti, sluzi in antiflogistiki

FiT jeter

Protectiva hepatis

Holin – vitamin J

Lecitin

Mentionin, Cistin, Cistein

Jetrni ekstrakt (Extractum hepatis)

Sladkorji (glukoza, laktoza)

Vitamini B kompl., A, C

Holagogi

HOLERETIKI

Acidum cholicum
A. dehydrocholicum
Posušeni ekstrakt g. ž. (Extractum Felis bovini siccum)
Salicilati (Na-salicylas)
Slatine (Magnesii sulfas)
Plodovi janeža in Cvetje kamilice

HOLEKINETIKI

Slatine (Magnesii sulfas)
Papaverin
Atropin
Vazopresin
Mastna olja
Jajčni rumenjaki

Strupi, ki prizadenejo jetra

Katrani
Mikotoksini (aflatoksini, faloidin)
Strupene rastline

KLORIRANE OGLJIKOVODIKOVE SPOJINE

Insekticidi (DDT, HCH, klordan, eldrin, endrin, dieldrin...)
Antihelminthiki (TetraKlorMetan, HeksaKlorEtan, HeksaKloroFen...)
nekateri Narkotiki (Kloralhidrat, Kloroform)

Strupi iz neprimerne ali pokvarjene hrane, alkohol, težke kovine (Cu...)

9. FiT ledvic in telesnih tekočin

Tekočine za nadomeščanje

(Nadomeščanje volumna krvi)

Elektroliti

Natrii chloridi infundibile (0,89%)
Natrii chloridi infundibile compositum (Ringer)

Acidotiki

Zakislimo tkivne tekočine in urin. Soli šibkih baz z močnimi k.

NH₃Cl
Amonijev kisli fosfat
Fosforna kislina
Natrii hydrogenphosphas
CaCl₂

Alkalotiki

Soli močnih baz s šibkimi k.

NaHCO₃
Na – acetat
K – citrat
Na – lactat

Hormoni, ki vplivajo na funkcijo ledvic

Antidiuretiki

Vazopresin (ADH)

Kortikosteroidi

Hormoni nadledvične žleze: Glukokortikoidi (dvigujejo nivo glukoze v krvi in učinkujejo protivnetno) in

MINERALOKORTIKOIDI

Aldosteron
Desoxycortisoni aceta (DOCA)

FluoroHidroKortizon (tudi peroralno)

Diuretiki

Izl. urina je možno doseči s/z:

1. hidremijo
2. zakislitvijo organizma
3. povečanim pretokom krvi skozi ledvice
4. zaviranjem reabsorpcije Na in Cl v tubulih
5. dajanjem ozmolarnih soli, ki se v tubulih težko reabsorbirajo.

Voda

OSMOTSKI DIURETIKI

Karbamid (urea, sečnina)
Glukoza
Nevtralne soli (KCl, K – nitrat; K⁺ se ne reabsorbira)

ACIDOTIČNI DIURETIKI

NH₃Cl
CaCl₂

PURINSKI DIURETIKI

Teofilin, Teobromin, Kofein

ZAVIRALCI KARBOANHIDRAZE

Acetazolamid (heterocikl. sulfonamid)
Tiazidi (KlorTalidon, HidroKlorTiazid)

Živosrebrni diuretiki (so strupi)
Kationski izmenjevalci
Spirolaktoni

DIURETIČNE DROGE

Petroselini radix (Korenina petršilja)
Juniperi fructus (Brinove jagode)
Herniariae herba (Zel kilavice)

Strupi, ki prizadenejo ledvice

Sulfonamidi, etilenglikol, oksalati...(kristalurija)
Fenoli, Klorirane ogljikovodikove spojine...
Mikotoksini

10. FiT endokrinega sistema in presnove hranilnih snovi

11. in 12. FiT kože in sluznic (topiki)

Topike delimo glede na učinek:

1. Mehčala – emolienti (emollio lat = mehčam)
2. Blažila – demulcenti (demulgeo lat. = božam, blažim)
3. Protektivi in adsorbenti (protectio lat. = varstvo)
4. Krčila – adstringenti (stringo lat. = oplazim, dotaknem)
5. Jedkovine – kavstiki (kajo gr. = žgem)
6. Dražila – flogistiki (flogizo gr. = zažgem)
7. Vsrkala – resorbenti (re sorbeo lat. = vsrkati)
8. Protivnetna sredstva – antiflogistiki
9. Zdr. proti srbenju kože – antipruriginosi (pruritus lat. = srbež kože)
10. Keratoplastiki in keratolitiki (zdr., ki mehčajo in učvrščujejo roževino ali pa topijo roževino)
11. Celila ali epitelizanti (zdr., ki vzpodbujajo rast epitelov)

Mehčala (emolienti)

RASTLINSKA OLJA (UČINKUJEJO GLOBINSKO)

- Olivae oleum (olivno olje)
- Glossypii oleum (bombažovo olje)
- Lini oleum (laneno olje)
- Cacao oleum (kakavovo olje)

ŽIVALSKÉ MASTI (GLOBINSKO)

- Lanacolum (lanolin) 25% - 30% vode
- ~~Adeps suillus (svinjska mast)~~

MINERALNE MAŠČOBE (POVRŠINSKO)

- Paraffinum solidum (čvrsti parafin)
- Paraffinum liquidum (tekoči parafin)
- Vaselinum album (beli vazelin)
- Vaselinum flavum (rumeni vazelin)

VODOTOPNI OGLJIKOVODIKI

- Polisorbat 80 (Twen 80)
- Macrogolum 400 (tekoč)
- Macrogolum 4000 (mazave konsistence)
- Macrogolum 6000 (čvrste konsistence)

Blažila (demulcenti)

- Gummi arabicum (arabska guma)
- Tragacantha (gumi tragakant)

- Glycyrrhizae extractum fluidum (tekoči ekstrakt sladiča)

- Altheae radix et folium (koren in listje belega sleza)
- Malvae folium et flos (listje in cvetje slezenovca – črnega sleza)
- Mucilago Lini seminis
- Mucosin
- Glicerin

Protektivi in adsorbenti

- Smukec (Magnezijev hidrosilikat)
- Kaolin (bela glina – Bolus alba)
- Magnezijev in Cinkov oksid
- Rastlinski praški: škrobi (Amylum Orizae, A. Tritici, A. Maydis)
- Medicinsko oglje (Carbo medicinalis): C. animalis, sangvinis, ligni)
- Magnezijev trisilikat, Feri hidroksid

Krčila (adstringenti)

- Rastlinski adstringenti
- Acidum tanicum (tanin)

Mineralni adstringenti
Pb Bi Fe Al Zn Cu Ag Hg

Jedkovine (kavstiki)

Kemično razjedanje vse bolj nadomeščajo kirurški posegi, kavteterizacija (izziganje) in zmrzovanje tkiva s tekočim dušikom.

KISLINE

Acidum lacticum (Mlečna kislina)
Acidum trichloroaceticum (TriKlorOcetna k.)

FENOLI

Phenolum liquefactum (tekoči fenol)
Chlorophenolum
Pirogalolum

ALKALIJE

Ammoniae solutio 10%
Natrii carbonas
Kalii hydroxydum
Natrii hydroxydum

SOLI TEŽKIH KOVIN

Zinci chloridum
Zinci sulfas
Cupri sulfas
Argenti nitras (Lapis infernalis)
Kalii nitras (Lapis mitigatus)

OKSIDANTI

Kalii permanganas 20%
Hydrogenii peroxydum 30%

Dražila (irritantia, flogistica)

RUBEFACIENTNO

Fizikalna sredstva: izdatna masaža, vroče kopeli, mulji, električni dražljaji, UV obsevanje
Alkohol
Paprika (Capsici tinctura, Capsici linimentum)
Histamin
Acidum salicylicum

VEZIKANTNO

Pršičnjak (Cantaris, Cantaridis tinctura)
Gorčica (Semen sinapsis)
Krotonsko olje (Crotonis oleum)

Vsrkala (resorbenti)

Iodum
Gyrodal
Katrani (Pyrolea): Ichtiol
Etilmorfin in Kalomel

Antiflogistiki

Etiološko z dajanjem protimikrobnih zdr. Pri alergičnih vnetjih odstr. vzrok alergije in dajemo Ca in Antihistaminike

NEHORMONSKI ANTIFLOGISTIKI

Adstringenti
Ca soli
Droge z eteričnimi olji
Demulcenti

HORMONSKI ANTIFLOGISTIKI

Glukokortikoidi

Zdr. proti srbenju kože (antipruriginozi)

LOKALNI ANTIPRURIGINOZI

Fenoli
Salicilna kisl. in aromatični alkoholi
Katrani
Eterična olja
Lokalni anestetiki
Preparati žvepla
Dermatokortikosteroidi

SISTEMSKI ANTIPRURIGINOZI

Br
Ca soli
Antihistaminiki (predvsem promazini)

Keratoplastiki in keratolitiki

KERATOPLASTIKI

Balzami in Smole
Večvalentni fenoli
Katrani
Žveplo
Acidum salicylicum 1% - 3%
Acidum boricum
Adstringenti: Acidum tanicum, Zinci oxydum

KERATOLITIKI

Razredčene alkalije
Žveplo
Večvalentni fenoli
Nekatere kisl.: Acidum salicylicum, lacticum, trichloroaceticum

Celila (epitelizanti)

Antiseptiki iz vrste azobarvil
Osmotiki (konc. razt. sladkorjev (med) in sečnine
Vitaminski: C, E
Ribje oglje
Anaboliki
Proteolitični encimi

Strupi, ki prizadenejo kožo in sluznice

Kislina
Lugi